Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asiantuntijakuuleminen 22.10.2024/HE 120/2024 vp

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja valmiuslain muuttamisesta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa:

Lakia työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023, jäljempänä järjestämislaki) esitetään muutettavaksi siten, että työvoimaviranomainen voisi myöntää palkkatukea kunnalle tai kuntayhtymälle ainoastaan alentuneesti työkykyisen henkilön tai 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen henkilön palkkaamiseen. Palkkatuen myöntäminen kunnalle tai kuntayhtymälle ammatillisen osaamisen parantamiseen ei olisi enää mahdollista. Palkkatukea kohdennettaisiin hallitusohjelman mukaisesti erityisesti yksityiselle ja kolmannelle sektorille.

Palkkatukeen budjetoidut määrärahat sisältyvät 1.1.2025 alkaen kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin. Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellista eli rahoitusta ei ole erikseen osoitettu palkkatukeen.

Valmiuslakiin (1552/2011) tehtäisiin työvoimapalveluiden järjestämis-vastuun siirrosta johtuvat viranomaisten tehtäviä ja työvelvollisuus-rekisteriä koskevat muutokset.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on 1.3.2021 alkaen valvonut työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämistä työllisyyden kuntakokeiluun osallistuvissa kunnissa. Kokeilujen valvonnan luonne muuttui pilottimaiseen suuntaan, kun eduskunta hyväksyi 1.3.2023 lakiesitykset TE-palvelujen uudistuksesta. Aluehallintovirasto valvoo 1.1.2025 alkaen valtakunnallisesti työvoimaviranomaisia ja työvoimapalveluiden järjestämistä (järjestämislaki 25 §). Aluehallintovirasto tekee laillisuusvalvontaa tutkimalla kanteluasioita ja virastolla on myös toimivalta suorittaa valvontaa omasta aloitteestaan. Valvonnan tavoitteita ovat mm. työvoimaviranomaisten yhdenmukainen

ratkaisulinja ja työvoimapalveluiden yhdenvertainen saatavuus. Laissa säädetään toimista, joihin aluehallintovirasto voi ryhtyä valvonnan perusteella.

Palkkatuen myöntäminen ja maksaminen ovat jatkossa järjestämislain mukaan kuntien muodostamien työvoimaviranomaisten vastuulla. Aluehallintovirasto katsoo, että kun palkkatukea myöntävät ja maksavat jatkossa uudet työvoimaviranomaiset, tunnistettujen riskien ehkäisemiseksi on tärkeää, että palkkatuen myöntämistä koskevat säännökset ovat selkeitä ja työvoimaviranomaisen palkkatuen myöntämisen prosessi asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi on läpinäkyvä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ”tietojärjestelmäkontrolleilla pienennettäisiin mahdollisuuksia inhimillisiin virheisiin, mikä vähentäisi myös valvovan viranomaisen työtä. Aluehallintovirasto kuitenkin arvioi lausunnossaan, että ehdotetut muutokset todennäköisesti lisäävät aluehallintoviraston kantelu- ja valvonta-asioiden määrää.”

Järjestämislain 120 §:n 2 momentin mukaan työvoimaviranomaisella on velvollisuus käyttää työvoimapalvelujen toimeenpanossa valtakunnallista tietovarantoa, palvelualustaa ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen sisältyy asiakkuudenhallinta-järjestelmä, yleinen avustusjärjestelmä sekä sähköiset asiointipalvelut.

Työvoimaviranomaisten valvontatehtävä ja valvottava kokonaisuus ovat aluehallintovirastolle uusia, joten esityksen vaikutusta valvontatyöhön on haasteellista suoraan arvioida. Lain muutosten vaikutusta suhteessa aluehallintovirastossa vireille tuleviin asioihin ja valvontatehtävien resursointiin kuitenkin seurataan aktiivisesti.

Aluehallintoviraston tekemä valvonta painottuu jälkikäteiseen valvontaan. Tämän vuoksi valvonnan näkökulmasta on tärkeää, että asiakastieto-järjestelmillä sekä niitä koskevilla ohjeistuksilla ja tuella myös ennakolli-sesti minimoidaan mahdollisuudet hakea ja myöntää palkkatukea sellaiseen tarkoitukseen, jota laki ei mahdollista. Järjestämislain 120 §:n sisältämä työvoimaviranomaisen velvollisuus käyttää tietojärjestelmää mahdollistaa myös sen, että järjestelmän merkinnöistä voidaan jälkikäteen luotettavasti tarkistaa, että työvoimaviranomainen on noudattanut laissa säädettyjä velvollisuuksiaan.

Palkkatukisäännöstöä koskevat, lyhyen ajan sisällä tapahtuneet muutokset ja nyt esitetyt muutokset ovat vaikutukseltaan merkittäviä. Rahoitusta ei jatkossa enää erikseen osoiteta palkkatuella työllistämiseen. Tavoitteena on, että työllisyyttä edistävien palvelujen tulee jatkossa olla entistä vaikuttavampia ja johtaa avoimille työmarkkinoille.

Aluehallintovirastolle saapuneiden kanteluasioiden, asiakasyhteydenottojen ja myös esitysluonnoksesta annetun lausuntopalautteen perusteella ennakollisen valvonnan ulkopuolelle jää huomattava määrä erilaisia asioita, jotka todennäköisesti lisäävät aluehallintovirastoon saapuvia kanteluasioita ja jälkikäteisen valvonnan tarvetta. Tällaisia ovat esimerkiksi eri työvoimaviranomaisten tekemät palkkatuen linjaukset, jotka vaikuttavat palkkatuen käyttöön ja myöntämismenettelyyn. Palkkatuen myöntämisessä tiettyjen asiakasryhmien osalta, työvoimaviranomaisella ei ole lain perusteella harkintavaltaa, vaan palkkatuki on myönnettävä lainmukaisten edellytysten täyttyessä. Palkkatukea koskevat asiat ovat usein liitännäisiä johonkin muuhun kanneltuun asiaan ja kantelut eivät ole olleet selkeitä ratkaista.

Kuntakokeiluja koskevien kanteluiden perusteella, vaikka kuntakokeilulain 11 §:n mukaisesti TE-toimisto myöntää palkkatuen kuntatyönantajalle kokeilualueen kunnan asiakkaan osalta, asiakkaille palkkatuen myöntämisen prosessi ei ole ollut selvä. Myös asiakastietojen käsittelyssä on ollut tietosuojan osalta haasteita, kun palkkatukea hakeva ja työnhakijan palveluprosessista vastaava taho on ollut sama kokeilualueen kunta.

Aluehallintoviraston huomiot järjestämislain 95 ja 98 §:n teknisiksi muutoksiksi on lisätty esitykseen.

Aluehallintovirastolla ei ole lausuttavaa esitetystä valmiuslain muuttamisesta.

Johtaja Leena Laajala

Johtava lakimies Marjaana Sauvola-Lukkari

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 5, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.lansi@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja LSSAVI/19966/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/19966/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Laajala Leena 21.10.2024 07:53

Esittelijä Sauvola-Lukkari Marjaana 21.10.2024 07:48